

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy”

(COM(2015) 192 final)

(2016/C 071/11)

Sprawozdawca: Raymond HENCKS

Sprawozdawca: Thomas McDONOGH

Dnia 12 maja 2015 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy”

(COM(2015) 192 final).

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 24 listopada 2015 r.

Na 512. sesji plenarnej w dniach 9–10 grudnia 2015 r. (posiedzenie z dnia 9 grudnia 2015 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 219 do 2 (7 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES popiera strategię jednolitego europejskiego rynku cyfrowego. Niemniej wyraża zaniepokojenie faktem, że niektóre państwa członkowskie nie wykazują wystarczającego poziomu woli politycznej do utorowania drogi do innowacyjnej i kreatywnej cyfrowej Unii, która nie skupiałaby się wyłącznie na aspekcie konsumpcji.

1.2. Zaproponowana przez Komisję Junckera strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy stanowi kontynuację wcześniejszych strategii i programów dotyczących sektora cyfrowego, a jej celem jest nadanie nowej dynamiki polityce cyfrowej Unii Europejskiej, której wdrożenie się opóźnia. Jednocześnie strategia koncentruje się na handlu i konsumentach oraz środkach koniecznych do rozwoju handlu, zwiększenia liczby konsumentów i zapewnienia im ochrony.

1.3. W tym kontekście najważniejszą sprawą jest wyeliminowanie niedoboru kwalifikacji. Może to być w takim samym stopniu kwestia umiejętności rozumowania matematycznego oraz czytania i pisania, jak kwestia umiejętności cyfrowych i odpowiedzialnego korzystania z nich. Po drugie, aby platformy mogły stymulować rynek, muszą być łatwe w zastosowaniu, zatem nie należy ograniczać działania platformy. Po trzecie, trzeba zapewnić odpowiednie aplikacje, zatem dobrze byłoby skoncentrować się na normalizacji. Bardziej rozbudowana administracja elektroniczna pomoże zaangażować więcej obywateli w działalność cyfrową. Z punktu widzenia konsumenta EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy dotyczące lepszego dostępu do towarów i usług cyfrowych dla konsumentów i przedsiębiorstw w całej Europie.

1.4. Niektóre, ale nie wszystkie inicjatywy wyszczególnione w sekcji 4.2 (stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju sieci i usług cyfrowych) dotyczą infrastruktury sieciowej i wchodzi w zakres agendy cyfrowej. Propozycje te są ważne w kontekście jednolitego rynku, zatem powinny zostać pilnie zrealizowane. Niektóre pozostałe inicjatywy w tej sekcji są istotne z uwagi na prawa konsumentów.

1.5. EKES zdecydowanie wspiera Komisję w jej staraniach, aby znieść podział na 28 krajowych strategii i rynków cyfrowych i połączyć je w jedno europejskie podejście, zapewniając Europie pierwszoplanową pozycję w światowej gospodarce cyfrowej, która stała się domeną państw trzecich.

1.6. EKES jest przekonany, że Unia Europejska, posiadająca znakomite kompetencje i wielkie doświadczenie w odniesieniu do niektórych dziedzin sektora cyfrowego, może jeszcze odrobić zaległości. W związku z powyższym EKES nalega na rozwijanie interdyscyplinarnych ośrodków badawczych i europejskich synergii w ramach europejskiej przestrzeni badawczej, w dziedzinach takich jak usługi informatyczne w chmurze, nanoelektronika, przechowywanie i przetwarzanie dużych zbiorów danych, urządzenia, które można zdalnie przeszukiwać lub kontrolować (przedmioty podłączone), oraz inteligentne usługi.

1.7. Unia będzie w stanie odrobić zaległości, jeśli w krótkim terminie uda się jej połączyć zasoby, aby intensyfikować i koordynować działania sektorów publicznego i prywatnego w 28 państwach członkowskich, włączając wszystkie zaangażowane strony w debaty na temat strategii jednolitego rynku cyfrowego. EKES z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do wszczęcia konsultacji społecznych w odniesieniu do każdego z jej przyszłych działań w ramach jednolitego rynku cyfrowego.

1.8. EKES ubolewa, że w strategii cyfrowej nieobecny jest wymiar społeczny (z wyjątkiem kwestii dotyczących umiejętności cyfrowych), w sytuacji gdy zmiany na rynku usług i w modelach prowadzenia przedsiębiorstw pociągają za sobą głębokie przemiany świata pracy. EKES uważa, że oprócz potencjalnych korzyści, należy mieć na uwadze wiele zagrożeń i wyzwań, głównie w zakresie bezpieczeństwa, organizacji zatrudnienia oraz ubezpieczeń społecznych. W strategii jednolitego rynku cyfrowego trzeba także należycie uwzględnić przewidziane w Traktatach procedury dialogu społecznego oraz horyzontalną klauzulę społeczną⁽¹⁾. EKES uważa, że wymiar społeczny, ze wszystkimi jego konsekwencjami dla zatrudnienia, powinien stanowić 4. filar strategii jednolitego europejskiego rynku cyfrowego.

2. Wstęp

2.1. EKES rozumie, że określenie „jednolity rynek cyfrowy” oznacza przeniesienie transakcji i działalności z istniejącego rynku wewnętrznego UE do internetu. Częściowo już to nastąpiło, ale nakreślone przez Komisję inicjatywy mają na celu pełne rozwinięcie potencjału cyfrowego. Działalność rynkowa i transakcje dotyczą wytwarzania towarów oraz świadczenia usług, a następnie pośrednictwa, dystrybucji i konsumpcji. Transakcje między konsumentem (C), przedsiębiorstwem (B) i organami publicznymi (G) odzwierciedlają zarówno wpływ sieci społecznościowych, jak i tendencję zmierzającą w kierunku konsumpcji społecznościowej. Organy publiczne pełnią na jednolitym rynku cyfrowym rolę usługodawców.

2.2. Korzyści wynikające z przeniesienia procesów biznesowych są dobrze znane: większa integracja w łańcuchu wartości, szybszy przebieg procesów – od projektu do dostarczenia, lepsze interfejsy dla konsumentów (zwłaszcza w kontekście sieci społecznościowych) oraz większa konkurencyjność w wymiarze ogólnym. Trwająca transformacja otworzy drogę do internetu przedmiotów i czwartej rewolucji przemysłowej.

2.3. Unikalną cechą rynku wewnętrznego jest jego ponadnarodowy charakter, przez co z zasady jest dobrze przystosowany do wykorzystania internetu. Występują tu jednak problemy z samym rynkiem wewnętrznym, z dostosowaniem zasad, przepisów prawa i uregulowań do otoczenia cyfrowego, niedoborem „cyfrowej gotowości” każdej ze społeczności „B”, „G” i „C”, niedociągnięcia w infrastrukturze technologicznej jednolitego rynku cyfrowego i potencjalne problemy, które mogą wynikać z dominacji dużych platform.

2.4. Równocześnie z projektem jednolitego rynku cyfrowego Komisja realizuje swoją agendę cyfrową, która jest reakcją na uzasadnione obawy związane z nieobecnością UE wśród światowych producentów sprzętu i oprogramowania informatycznego. W kontekście jednolitego rynku cyfrowego problemy te mają jednak znaczenie uboczne. Komisja uważa, że realizacja jednolitego rynku cyfrowego może dać bardzo duże korzyści w zakresie PKB i zatrudnienia, a wszystko, co jest do tego konieczne, leży w zasięgu UE i państw członkowskich.

2.5. Nieukończenie realizacji jednolitego rynku usług wywołuje poważne skutki dla rozwoju jednolitego rynku cyfrowego. Sektor usług to sektor dominujący w gospodarkach państw członkowskich. Usługi są coraz częściej świadczone w następstwie transakcji internetowych; postęp w zakresie strategii jednolitego rynku cyfrowego mógłby ułatwić realizację jednolitego rynku usług.

2.6. W realizacji jednolitego rynku cyfrowego przeszkadzają zasady, uregulowania i przepisy prawa stworzone do celów transakcji na papierze oraz wcześniejsze dekady rozwoju handlu elektronicznego. EKES popiera proponowany program ustawodawczy i ambitny harmonogram, który obejmuje:

- wnioski ustawodawcze dotyczące prostych i skutecznych transgranicznych przepisów umownych dla konsumentów i przedsiębiorstw,
- przegląd rozporządzenia w sprawie współpracy w dziedzinie ochrony konsumentów,
- środki dotyczące doręczania paczek,

⁽¹⁾ Opinia EKES-u „Wpływ digitalizacji na sektory usługowe i zatrudnienie” (Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 161).

- szeroko zakrojony przegląd w celu przygotowania wniosków ustawodawczych w zakresie zwalczania nieuzasadnionego blokowania geograficznego,
- badanie sektorowe konkurencji w obszarze handlu elektronicznego, dotyczące handlu towarami i świadczenia usług w internecie,
- wnioski ustawodawcze w sprawie reformy systemu prawa autorskiego,
- wnioski ustawodawcze w sprawie zmniejszenia obciążenia administracyjnego przedsiębiorstw związanego ze zróżnicowaniem systemów VAT,
- inicjatywy dotyczące własności danych, swobodnego przepływu danych (np. między dostawcami usług w chmurze) oraz inicjatywy dotyczące europejskiej chmury obliczeniowej,
- przegląd dyrektywy o prywatności elektronicznej.

2.7. O ile program ustawodawczy przedstawiony w zarysie w powyższym punkcie 2.6 jest jasno sprecyzowany, o tyle działania planowane w celu zwiększenia świadomości, umiejętności i gotowości dotyczących internetu we wspomnianych trzech społecznościach: „B”, „G” i „C” są dużo mniej wyraźne:

- umiejętności cyfrowe i specjalistyczna wiedza wielu grup obywateli UE są w dużym stopniu niewystarczające, podobnie jak wnioski Komisji dotyczące tej dziedziny. EKES ubolewa, że Komisja nie przypisuje koniecznej należytej wagi temu kluczowemu czynnikowi powodzenia jednolitego rynku cyfrowego i europejskiego społeczeństwa informacyjnego,
- przyjęcie planu priorytetowych norm ICT i rozszerzenie europejskich ram interoperacyjności dla służb publicznych,
- nowy plan działania w sprawie administracji elektronicznej, w tym inicjatywa dotycząca zasady jednorazowości i projekt budowy wzajemnych połączeń rejestrów handlowych.

Wszystkie te inicjatywy łącznie będą wywierać wpływ na obywateli, MŚP, usługi świadczone przez administrację oraz sektor prywatny, a także na aplikacje sektorowe o zasadniczym znaczeniu dla realizacji jednolitego rynku cyfrowego. Propozycje te wydają się mało precyzyjne i pozbawione pilnego charakteru. EKES będzie dokładnie monitorował rozwój tych inicjatyw, jako że wszystkie one są pod kontrolą UE i państw członkowskich.

2.8. Proponuje się szereg istotnych inicjatyw w zakresie infrastruktury:

- przegląd dyrektywy dotyczącej transmisji satelitarnej i kablowej,
- wnioski ustawodawcze w sprawie reformy obecnego prawa telekomunikacyjnego,
- przegląd dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych,
- ustanowienie partnerstwa publiczno-prywatnego opartego na umowach w dziedzinie bezpieczeństwa cybernetycznego.

Bezpieczeństwo telekomunikacyjne i cybernetyczne to priorytety oczywiste, ale pilną sprawą jest również doprecyzowanie prawa w dziedzinie audiowizualnych transmisji satelitarnych i kablowych oraz usług szerokopasmowych.

2.9. Na jednolitym rynku cyfrowym królują platformy. Większość członków społeczności „C”, „B” i „G” korzysta z nich na co dzień. Są dostępne, łatwe w użyciu i często bezpłatne. Ich dalszy rozwój jest konieczny, ale istnieją pewne obawy:

- platformy ułatwiają wprowadzanie przełomowych aplikacji, które stanowią wyzwanie dla sektorów i przedsiębiorstw o ugruntowanej pozycji. Oferują one korzyści dla konsumentów, jednak przedsiębiorstwa o ugruntowanej pozycji kwestionują ich legalność,
- wiele platform znajduje się w dominującej pozycji, co rodzi obawy o możliwe nadużywanie takiej pozycji,

— siedziby większości dużych platform znajdują się poza UE, tymczasem również w UE sektor platform istnieje i potrzebuje równych warunków działania do przetrwania i prosperowania.

Z tych powodów EKES popiera przeprowadzenie *kompleksowej analizy roli platform na rynku, w tym zagadnienia nielegalnych treści w internecie*. Udana realizacja jednolitego rynku cyfrowego uwarunkowana jest rozkwitem platform, którym nie można ograniczać pola manewru poza egzekwowaniem prawa.

2.10. Mając na uwadze powyższą analizę, EKES uważa, że przedstawione wyżej w zarysie programy społeczne (pkt 2.7) mogą stanowić piętę achillesową strategii i wyraża „zastrzeżenie” w stosunku do platform.

3. Uwagi ogólne

3.1. Nie ulega wątpliwości, że jak dotąd Unia Europejska nie potrafiła wyciągnąć korzyści z niezmiernych możliwości, które oferują technologie cyfrowe. Wynika to w dużej mierze z faktu, że rynek europejski pozostaje nadal rozbity na 28 rynków krajowych.

3.2. Tymczasem niektóre państwa członkowskie wolą najwyraźniej utrzymywać i rozwijać wyłącznie krajowe strategie cyfrowe, niż utorować drogę do innowacyjnej i kreatywnej cyfrowej Unii Europejskiej. Jednocześnie ministrowie gospodarki Niemiec i Francji wezwali do ustanowienia wspólnych ram obejmujących w szczególności te dwa państwa.

3.3. EKES stwierdza ponadto, że premierzy niektórych państw skierowali do przewodniczącego Rady pismo, w którym wyrazili swoje obawy dotyczące wdrażania strategii. Podkreślili znaczenie „wprowadzania regulacji jedynie w przypadku istnienia przekonujących dowodów na konieczność takich działań, w oparciu o zasady inteligentnych regulacji oraz pogłębioną ocenę skutków. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że jednolity rynek cyfrowy będzie sukcesem tylko wówczas, gdy nie będzie blokować innowacji, inwestycji i przedsiębiorczości”. EKES podziela ten pogląd, o ile uwzględnione zostaną również interesy konsumentów oraz pracowników.

3.4. Komisja przewiduje, że ta nowa strategia na rzecz utworzenia jednolitego rynku cyfrowego będzie stanowiła kontynuację Europejskiej agendy cyfrowej z 2010 r. W jej ramach zaplanowano 101 działań, spośród których – zdaniem Komisji – 72 zostały zwieńczone sukcesem, a 23 powinny zostać ukończone w wyznaczonym terminie; nie zakończono jednak tworzenia jednolitego rynku cyfrowego, w wyniku czego część z tych inicjatyw znalazła się w nowej analizowanej strategii.

3.5. Podczas przedstawiania wytycznych politycznych nowej Komisji Europejskiej, przewodniczący Komisji J.C. Juncker stwierdził, że „tworząc połączony, jednolity rynek cyfrowy, możemy zapewnić dodatkowy wzrost o wartości nawet 250 mld EUR, dzięki czemu powstanie kilkaset tysięcy nowych miejsc pracy”. Zgodnie z analizowanym komunikatem „europejski PKB [mógłby wzrosnąć] o 415 mld EUR”, a dwóch komisarzy odpowiadających za sektor cyfrowy wspomina o 3,8 mln miejsc pracy utworzonych w wyniku powstania jednolitego rynku cyfrowego.

3.6. EKES uważa, że przytłaczanie obywateli takimi szacunkami, różniącymi się znacznie w zależności od źródła w Komisji, a przedstawianymi mimo to jako niezaprzeczalne fakty, nie przynosi wiele korzyści, biorąc pod uwagę fakt, że są one mało wiarygodne. Deklaracje takie w rezultacie wzbudzają nieufność wobec decydentów politycznych oraz powodują zubożenie na rzeczywiste problemy.

3.7. Do tej pory Komisja nigdy nie dostarczyła dowodów, że przedstawiane przez nią prognozy tego typu się sprawdziły. EKES wzywa, aby na koniec kadencji, obecna Komisja dokonała podsumowania i porównania go z prognozami.

3.8. EKES uważa, że przekonanie o możliwości utworzenia jednolitego rynku cyfrowego w toku obecnej kadencji jest nierealistyczne, tym bardziej, że związane z tym oceny skutków lub badania naukowe na poparcie takich twierdzeń nie są publikowane. EKES uważa, że szacunki Komisji należy porównać z badaniem przewidującym utratę znacznej liczby miejsc pracy spowodowaną przemianami w sektorze cyfrowym⁽²⁾.

3.9. Zdaniem Komisji wprowadzenie połączonego rynku cyfrowego pozwoliłoby Europie zachować pierwszoplanową pozycję w dziedzinie gospodarki cyfrowej na szczeblu światowym, zapewniając jednocześnie europejskim przedsiębiorstwom możliwość rozwoju poza granicami Unii.

⁽²⁾ Zob. przypis 1.

3.10. EKES stwierdza z ubolewaniem, że wpisana w strategię lizbońską z 2000 r. ambicja Unii, by stać się najbardziej konkurencyjną i najbardziej dynamiczną na świecie gospodarką opartą na wiedzy, zdolną do utrzymania zrównoważonego wzrostu gospodarczego z większą liczbą lepszych miejsc pracy oraz większą spójnością społeczną, została skorygowana w dół.

3.11. Unia Europejska jest opóźniona.

Gospodarka cyfrowa stała się domeną Stanów Zjednoczonych i Azji. Pięćdziesięciu dużych europejskich operatorów łączności elektronicznej podlega 28 odrębnym krajowym ramom regulacyjnym, podczas gdy sześciu dużych operatorów na rynku amerykańskim i trzech gigantów z rynku chińskiego jest objętych jednolitymi ramami regulacyjnymi. Koncepcja wewnętrznego europejskiego rynku cyfrowego jako czynnika integrującego nie odpowiada już realiom cyfrowego świata pozbawionego granic; nie przeszkodziła ona zresztą wielkim platformom cyfrowym z państw trzecich w utworzeniu monopoli i oligopoli w większości państw członkowskich UE.

3.12. EKES wciąż żywi nadzieję, że UE może jeszcze odrobić zaległości i że strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy ma szansę tchnąć w sektor cyfrowy nową dynamikę, pod warunkiem że uwzględni ona aspekt kreatywny, a nie jedynie użytkowy sektora cyfrowego, że będzie promowała skok jakościowy w społeczeństwie ku wczesnemu rozwijaniu odpowiedzialnego korzystania z umiejętności cyfrowych u młodzieży, że zniweluje przepaść cyfrową, że zapewni dostępność wszystkim obywatelom (w tym osobom niepełnosprawnym) oraz zagwarantuje odpowiednie inwestycje publiczne i prywatne w edukację, szkolenia zawodowe i badania.

3.13. W tym celu Unia Europejska musi połączyć swoje zasoby, aby intensyfikować i koordynować działania sektorów publicznego i prywatnego w 28 państwach członkowskich. Jest to niezbędne, jeśli nie chce przegapić kluczowych zmian, które regularnie zachodzą w gospodarce cyfrowej, takich jak, przykładowo, aplikacje mobilne, których liczba gwałtownie wzrosła w ciągu kilku lat, usługi informatyczne w chmurze, duże zbiory danych (big data) lub kwestie strategiczne, obecnie rozstrzygające się na szczeblu gigantycznych platform usług cyfrowych, które stały się nieodzownymi drogami dostępu do internetu. Debata dotycząca strategii jednolitego rynku cyfrowego powinna zaangażować wszystkie uczestniczące strony i uwzględniać ochronę i prawa podstawowe obywateli, konsumentów, pracowników i osób niepełnosprawnych z myślą o społeczeństwie integracyjnym.

3.14. EKES stwierdza, że w strategii jednolitego rynku cyfrowego zupełnie zignorowano wymiar społeczny. Wpływ digitalizacji na zatrudnienie i związane z tym wyzwania w dużym stopniu pominięto, podczas gdy nieustanne zmiany na rynku usług i w modelach prowadzenia przedsiębiorstw pociągają za sobą głębokie przemiany świata pracy, brzemienne w istotne konsekwencje dla charakteru pracy, struktury przedsiębiorstw i niosące ryzyko zrywania porozumień zbiorowych. W związku z tym w strategii jednolitego rynku cyfrowego trzeba należyście uwzględnić procedury przewidziane Traktatem odnoszące się do dialogu społecznego oraz horyzontalną klauzulę społeczną. W swojej opinii CCMI/136 dotyczącej wpływu digitalizacji na sektory usługowe i zatrudnienie w związku z przemianami w przemyśle EKES sformułował szereg zaleceń, tak by przemiany w sektorze cyfrowym nie zaszkodziły skuteczności istniejących systemów kształcenia zawodowego, ochrony zatrudnienia oraz bezpieczeństwa społecznego i podatkowych. EKES uważa, że wymiar społeczny, ze wszystkimi jego konsekwencjami dla zatrudnienia, powinien stanowić 4. filar strategii jednolitego europejskiego rynku cyfrowego.

3.15. Innym obszarem, w którym UE może zaznaczyć swoje stanowisko, jest dziedzina dużych zbiorów danych, dla której nie opracowano wciąż norm technicznych regulujących gromadzenie i przetwarzanie danych. Aby osiągnąć ten cel, należałoby ujednoczyć różne krajowe ramy regulacyjne w spójne ramy europejskie, które dzięki inteligentnej polityce w odniesieniu do przetwarzania danych, wyróżniałyby się wyważeniem interesów ekonomicznych i ochrony życia prywatnego w tak różnych dziedzinach jak sektor medyczny, sektor zdrowia publicznego, świadczenia na rzecz ludności, sektor rolno-spożywczy itd.

3.16. Unia Europejska posiada doświadczenie w prowadzeniu debat na temat norm technicznych między państwami członkowskimi i mogłaby z niego skorzystać, by stworzyć europejską politykę danych opartą na ramach prawnych wysokiej jakości, a także by monitorować normy dotyczące ochrony danych osobowych (zob. SWIFT), tak aby uniknąć sytuacji, w której normy te zostaną narzucone przez inne podmioty.

3.17. EKES zauważa ponadto, że w sektorze cyfrowym daje się zauważyć znacząca nierównowaga w reprezentacji dwóch płci. Specjaliści sektora ICT to w znakomitej większości mężczyźni. Ze względu na liczne wolne stanowiska w sektorze ICT, Unia Europejska i państwa członkowskie powinny uruchomić kampanię zachęcającą większą liczbę kandydatek płci żeńskiej do wejścia na ścieżkę kariery w sektorze cyfrowym.

3.18. W sprawozdaniu „Golden growth: Restoring the lustre of the European economic model” Bank Światowy podzielił Unię Europejską na 6 bloków, aby za pomocą wskaźników liczbowych uwypuklić znaczne różnice między państwami członkowskimi w odniesieniu do rozpowszechnienia technologii, umiejętności i aplikacji cyfrowych, jak również handlu elektronicznego. EKES zachęca Komisję do pełnego uwzględnienia tych różnic podczas określania priorytetowych działań zawartych w planie roboczym.

3.19. I wreszcie EKES odnotowuje deklarację Komisji, zgodnie z którą obok finansowania UE w wysokości około 21,4 mld EUR. Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych ma za zadanie wspierać szeroki wachlarz projektów w sektorze cyfrowym. Zauważa, że Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Fundusz Inwestycyjny oferują znaczne możliwości dodatkowego finansowania. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja będzie współpracowała z EBI, promotorami projektów i państwami członkowskimi na rzecz całkowitego wykorzystania dostępnych funduszy. Niemniej zadaje sobie pytania o przyczyny, dla których fundusze UE przydzielone państwom członkowskim pozostały w dużym stopniu niewykorzystane. EKES wzywa do przeprowadzenia analizy tej kwestii, tak aby w przyszłości zapewnić skuteczne i efektywne wykorzystanie środków.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. *Zapewnienie konsumentom i przedsiębiorstwom łatwiejszego dostępu do towarów i usług cyfrowych w całej Europie*

4.1.1. *Wnioski ustawodawcze dotyczące prostych i skutecznych transgranicznych przepisów umownych dla konsumentów i przedsiębiorców*

To ambitna inicjatywa, lecz przyjmowana z zadowoleniem, jeśli okaże się wykonalna. Mimo tej inicjatywy wszelkie, elektroniczne lub nie, formy handlu transgranicznego nadal będą wyzwaniem dla MŚP i osób fizycznych, z powodu barier językowych i kulturowych. Uczciwy i prosty standardowy tekst umowy we wszystkich językach UE wyeliminuje jedną ważną przeszkodę, ale pozostaną inne, takie jak obawy o bezpieczeństwo handlu elektronicznego, w formie transgranicznej lub innej. W związku z tym Komitet z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę na rzecz bezpieczeństwa cybernetycznego.

EKES oczekuje, że wszystkie propozycje przedstawione na etapie opracowywania europejskiej strategii jednolitego rynku cyfrowego będą gwarantowały wysoki poziom ochrony konsumentów i w żadnym państwie członkowskim nie będą prowadziły do obniżenia obecnego poziomu ochrony.

Niewielkie obawy wśród partnerów społecznych budzi możliwość zakłócenia krajowej działalności handlowej przez transgraniczny handel elektroniczny. Obawy te uwydatniają potrzebę uwzględnienia w strategii wymiaru społecznego.

4.1.2. *Przegląd rozporządzenia w sprawie współpracy w dziedzinie ochrony konsumentów*

Skuteczna współpraca jest niezaprzeczalnie niezbędnym warunkiem sprawnej ochrony konsumentów w wymiarze transgranicznym. Kluczowym czynnikiem warunkującym akceptację transgranicznego handlu elektronicznego będą najprawdopodobniej procedury terminowego zapewnienia odszkodowania i zadośćuczynienia.

Należy dołożyć wszelkich starań, by ograniczyć obciążenia regulacyjne nakładane na MŚP.

Zdaniem EKES-u Komisja powinna:

- zagwarantować, aby konsumenci mieli w wymiarze transgranicznym dostęp do legalnie dostępnych treści na sprawiedliwych i rozsądnych warunkach,
- przeanalizować, w jakim zakresie konsumenci podlegają dyskryminacji w internecie ze względu na kraj zamieszkania oraz jakie wynikają z tego konsekwencje gospodarcze i konsekwencje dla konsumenta, a także zaproponować środki niezbędne do wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji,
- dokonać przeglądu wdrażania i egzekwowania praw konsumentów, określić, w jaki sposób prawa konsumentów mają zastosowanie do produktów cyfrowych, oraz zadbać o to, by konsumenci i przedsiębiorstwa rozumieli swoje prawa i mieli pewność, że będą one egzekwowane.

4.1.3. Środki dotyczące doręczania paczek

Szybkie dostarczanie paczek jest kluczowym czynnikiem warunkującym zadowolenie klientów na krajowych rynkach handlu elektronicznego i warunek ten jest spełniany zadowalająco. Logiczne jest, że transgraniczny handel elektroniczny powinien posiadać podobne zaplecze, choć EKES odnotowuje, iż największe międzynarodowe podmioty świadczące usługi dostarczania paczek już działają w Europie.

4.1.4. Szeroko zakrojony przegląd w celu przygotowania wniosków ustawodawczych w zakresie zwalczania nieuzasadnionego blokowania geograficznego⁽³⁾

Ma to zastosowanie zarówno do handlu elektronicznego, jak i usług audiowizualnych. W handlu elektronicznym proces wyszukiwania dóbr i usług rzadko generuje wyniki wykraczające poza obszar geograficzny poszukującego. Z kolei uzyskanie wyników wyszukiwania z całej UE może wywołać dezorientację.

W rzeczywistości poszukujący może ustawić kryteria wyszukiwarki na dowolny wymagany obszar geograficzny. Problemem jest fakt, że klient z innego obszaru może paść ofiarą dyskryminacyjnej polityki cenowej, jak dowodzi niedawny przypadek paryskiego Disneylandu. EKES opowiadałby się za działaniami zapewniającymi prowadzenie handlu transgranicznego na równych warunkach, aby zagwarantować ochronę konsumentów. Innym problemem jest zdarzająca się niekiedy odmowa dostępu do niektórych stron internetowych w wymiarze transgranicznym.

Blokowanie audiowizualne ma dwa wymiary: ograniczanie dostępu z zewnątrz podróżującym obywatelom danego państwa, którzy mają prawo dostępu do usług w swoim kraju, oraz ograniczanie dostępu z zewnątrz obywatelom innych państw, których prawo dostępu wynika z obywatelstwa UE. W pierwszym przypadku EKES zaleca wprowadzenie identyfikatorów cyfrowych, które ułatwiłyby dostęp. W drugim przypadku EKES rozumie, że blokowanie geograficzne wynika najczęściej z ograniczenia praw lub z obaw o charakterze komercyjnym. Pomocne byłoby usprawnienie nadawania uprawnień, jednak należy zachować ostrożność, tak by nie wprowadzić zakłóceń w modelach biznesowych powiązanych z reklamą i dostępem do rynku.

4.1.5. Badanie sektorowe konkurencji w obszarze handlu elektronicznego, dotyczące handlu towarami i świadczenia usług w internecie

EKES z zadowoleniem przyjmuje nadzór rynku przez organy ds. konkurencji oraz surowy system sankcji przeciw nadużywaniu pozycji dominującej. Jednocześnie EKES zwraca jednak uwagę, że siłą napędową rozwoju technologii i gospodarki cyfrowej są duże przedsiębiorstwa, z korzyścią dla gospodarki i całego społeczeństwa. EKES zdecydowanie zaleca zatem, aby planowane postępowania wyjaśniające opierały się ściśle na ustalonych zasadach prawa handlowego i prawa konkurencji.

4.1.6. Wnioski ustawodawcze w sprawie reformy systemu prawa autorskiego

EKES popiera te propozycje, jeżeli różne komercyjne modele biznesowe pozostaną opłacalne i pod warunkiem przestrzegania praw własności intelektualnej.

4.1.7. Przegląd dyrektywy dotyczącej transmisji satelitarnej i kablowej

Dyrektywa ta koncentruje się na koordynacji niektórych zasad dotyczących praw autorskich i zasad dotyczących praw autorskich związanych z transmisją satelitarną i retransmisją kablową. EKES zgadza się, że niezbędne jest dokonanie przeglądu dyrektywy zarówno w kontekście wniosków ustawodawczych wspomnianych w pkt 4.1.6, jak i w celu odzwierciedlenia gruntownych zmian zachodzących w tych branżach.

4.1.8. Wnioski ustawodawcze w sprawie zmniejszenia obciążenia administracyjnego przedsiębiorstw związanego ze zróżnicowaniem systemów VAT

Opodatkowanie technologii cyfrowej stanowi kluczowy czynnik sukcesu strategii jednolitego rynku cyfrowego, ponieważ oczywiste jest, że europejskie i krajowe przepisy podatkowe nie są dostosowane do realiów gospodarki cyfrowej i prowadzą do unikania opodatkowania i nieuczciwej konkurencji. EKES zgadza się z podejściem Komisji w sprawie podatku VAT (tj. orientacja na lokalizację klienta raczej niż na miejsce, w którym ma siedzibę usługodawca) oraz zasady bezpośredniego opodatkowania, zapewniającej opodatkowanie zysku w miejscu wytworzenia wartości. EKES wspiera również Komisję w jej wysiłkach na rzecz ograniczenia biurokracji obciążającej przedsiębiorstwa w wyniku rozbieżności systemów opodatkowania VAT. W odniesieniu do ppkt (iv) prostszym rozwiązaniem mogłoby być rozszerzenie wyłączenia na transakcje wewnątrzunijne.

⁽³⁾ Dyrektywa 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. L 376 z 27.12.2006, s. 36).

4.2. Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju sieci i usług cyfrowych

4.2.1. Wnioski ustawodawcze w sprawie reformy obecnego prawa telekomunikacyjnego

Wyraźna różnica między Europą, Azją i Stanami Zjednoczonymi w dziedzinie telekomunikacji polega na fragmentacji rynku europejskiego. W celu stworzenia organizacji o skali inwestycji i zdolności badawczej wymaganej do konkurowania w wymiarze globalnym, we wszelkich przeglądach należy uwzględnić zdolność dostawców usług internetowych poziomu 1 i 2 (tier-1 i tier-2) w perspektywie wykładniczego wzrostu ruchu w sieci cyfrowej. Przegląd powinien być też ukierunkowany na uzyskanie wyważonego rozwiązania kwestii neutralności sieci. W zakresie, w jakim media audiowizualne są i będą udostępniane za pośrednictwem internetu, operatorzy telekomunikacyjni muszą mieć swobodę zaspokajania oczekiwań użytkowników co do jakości i prędkości przesyłu.

Jeśli chodzi o propozycje Komisji, EKES z zadowoleniem przyjmuje nieprzerwaną orientację na ochronę konsumentów, wraz z ukierunkowaniem na ograniczenie fragmentacji i zwiększenie harmonizacji.

4.2.2. Przegląd dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych

Niezaprzeczalnie istnieją duże rozbieżności między uregulowaniem nadawców koncesjonowanych i nieuregulowanych dostawców usług. Dodatkowo utratę wyrazistości wprowadza retransmisja uregulowanych treści w ramach usług szerokopasmowych oraz mnogość stron internetowych oferujących wideo na żądanie, armie blogerów w przestrzeni wiadomości oraz wymiar cyfrowy większości obecnie wydawanych gazet.

Niemniej EKES ma wątpliwości, czy pożądane jest podejmowanie prób uregulowania wszystkich usług w ujednolicony sposób. Transmisja linearna musi spełniać normy ze względu na obowiązek świadczenia usługi publicznej oraz ze względu na ograniczony wybór dla widza. Dostęp do witryn w sieci szerokopasmowej pozostaje pod kontrolą widza, podobnie jak kontrola rodzicielska. Mając na uwadze dynamikę zmian w sektorze, przegląd nastąpi we właściwym czasie i będą konieczne modyfikacje, lecz należy zachować równowagę.

4.2.3. Kompleksowa analiza roli platform na rynku, w tym zagadnienia nielegalnych treści w internecie

Bez wątpienia agenda cyfrowa UE w znacznym stopniu opiera się na platformach i jest przez nie motywowana, podobnie jak ma to miejsce w innych regionach świata. Sukces osiągnięty przez największe platformy umożliwił im zajęcie dominującej pozycji i pozycji tej nie można nadużywać. Niemniej EKES przestrzega Komisję przed ograniczaniem działań tych podmiotów tylko dlatego, że są one duże i popularne. Takie postępowanie stwarza ryzyko powstania barier w rozwoju jednolitego rynku cyfrowego w Europie.

Poza tym pięć punktów działania proponowanych przez Komisję należy uznać za uzasadnione i racjonalne. Mogą one potencjalnie zwiększyć użyteczność platform na jednolitym rynku cyfrowym. Najważniejsze jest, aby Komisja przyjęła wyważone podejście i nie lekceważyła uzasadnionych interesów platform komercyjnych.

4.2.4. Przegląd dyrektywy o prywatności elektronicznej

EKES popiera to podejście do ochrony danych osobowych. EKES nie jest przekonany, czy możliwe jest utrzymanie w dłuższej perspektywie obecnego statusu „prawa do bycia zapomnianym”, ponieważ jego aktualna interpretacja przez UE jest zbyt szeroka i utrzymanie tego prawa w globalnym internecie jest trudne technicznie. EKES apeluje do Komisji o doprecyzowanie tego „prawa” z myślą o ochronie podmiotów szczególnie wrażliwych w celu uzyskania dla niego globalnego poparcia.

4.2.5. Ustanowienie partnerstwa publiczno-prywatnego opartego na umowach w dziedzinie bezpieczeństwa cybernetycznego

W gospodarce cyfrowej różne etapy łańcucha dostaw nie napotykać na żadne granice i przekraczają wymiar krajowy, co przyczynia się do rozwoju cyberprzestępczości. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że strategia jednolitego rynku cyfrowego przewiduje ustanowienie z tym sektorem partnerstwa dotyczącego cyberbezpieczeństwa, w stopniu umożliwiającym ostateczne wykrystalizowanie się kultury zarządzania ryzykiem i sprawnego przepływu informacji, co jest przedmiotem prac od dłuższego czasu.

Istnieje jedna cecha charakterystyczna cyberprzestępczości, której Komisja nie poświęciła uwagi: technologia informacyjno-komunikacyjna oferuje możliwości nadzoru cyfrowego stwarzające zagrożenie, że zostaną wykorzystane do kontroli danych i prywatnej komunikacji kosztem wolności jednostki, a nawet mogą być stosowane do szpiegowania państw i ich rządów. Mając to na uwadze, EKES uznaje, że konieczne jest stworzenie środków umożliwiających zbieranie informacji i poprawę zdolności do wykrywania i interwencji na poziomie UE.

Komisja nie określiła zakresu proponowanego partnerstwa, oczekiwanych wyników ani struktury partnerstwa (jeden lub wielu partnerów). EKES zwraca również uwagę na obecną skalę inwestycji rynku w cyberbezpieczeństwo. Z obu tych względów Komitet nie może komentować tej propozycji dopóki nie uzyska więcej informacji.

4.3. **Maksymalizacja potencjału wzrostu związanego z gospodarką cyfrową**

4.3.1. *Inicjatywy dotyczące własności danych, swobodnego przepływu danych (np. między dostawcami usług w chmurze) oraz inicjatywy dotyczące europejskiej chmury obliczeniowej*

EKES ma świadomość, że w dużych zbiorach danych zachodzi konflikt między bezpieczeństwem danych osobowych a potrzebą agregowania zbiorów danych osobowych w przypadku szerokich analiz do celów gospodarczych, społecznych i medycznych. EKES apeluje do Komisji, aby wykorzystała planowany przegląd do rozwiązania tego konfliktu.

4.3.2. *Przyjęcie planu priorytetowych norm ICT i rozszerzenie europejskich ram interoperacyjności dla służb publicznych*

EKES popiera tę inicjatywę. Choć komitety międzynarodowe uzyskują pewien stopień normalizacji sprzętu i oprogramowania systemów, nadal istnieje duża możliwość zapewnienia normalizacji i interoperacyjności na poziomie sektora, oprogramowania i aplikacji, z ogromnym potencjałem zwiększenia wartości i adekwatności jednolitego rynku cyfrowego.

4.3.3. *Nowy plan działania w sprawie administracji elektronicznej, w tym inicjatywa dotycząca zasady jednorazowości i projekt budowy wzajemnych połączeń rejestrów handlowych*

Na państwach członkowskich spoczywa odpowiedzialność za administrację elektroniczną. W tej dziedzinie są liderzy i maruderzy. Postęp w realizacji pełnego funkcjonowania administracji elektronicznej jest niezbędnym czynnikiem warunkującym jednolity rynek cyfrowy.

4.3.4. *Umiejętności i wiedza cyfrowa*

Komisja nie przewiduje programu ustawodawczego w odniesieniu do umiejętności i wiedzy cyfrowej, pozostawiając tę kwestię państwom członkowskim. EKES wyraża swe rozczarowanie brakiem nowych inicjatyw w tym zakresie. Komitet oczekiwałby od Komisji co najmniej komunikatu, który zawierałby normy i najlepsze praktyki. Ponadto należy położyć nacisk na umiejętność rozumowania matematycznego oraz czytania i pisanie, ponieważ są to zasadnicze elementy składające się na umiejętność cyfrową.

Zakładany przez EKES komunikat dostarczyłby ram dostosowanych do różnych etapów życia, wraz z kompleksowymi propozycjami dotyczącymi uczenia się przez całe życie. Ramy składałyby się z czterech komponentów: edukacja, zatrudnienie, emerytura i niepełnosprawność:

A EDUKACJA

A1 Szkoły podstawowe – umiejętności podstawowe

A2 Szkoły średnie – planuje się dwa bloki programowe

- pełny zakres umiejętności, tak aby wyposażyć uczniów w umiejętności pozwalające im swobodnie żyć i pracować w społeczeństwie informacyjnym,
- specjalny zestaw umiejętności cyfrowych dla uczniów, którzy byliby w stanie podjąć pracę w sektorze ICT, co pomogłoby zlikwidować niedobór wykwalifikowanych pracowników w tym sektorze. W tym kontekście należy podjąć większe wysiłki na rzecz zapewnienia większej równowagi płci w sektorze informatyki.

Zarówno w szkołach podstawowych, jak i średnich ważne jest rozwijanie odpowiedzialnego korzystania z umiejętności cyfrowych.

A3 Szkolnictwo wyższe – planuje się dwa bloki programowe

- umiejętności związane z każdym zawodem, uwzględnione w nauczaniu i podczas egzaminów w programach nauczania na takich kierunkach jak inżynieria, matematyka i biotechnologia,
- kształcenie w dziedzinie technologii zaawansowanych, dające studentom kwalifikacje do podjęcia pracy w branży technologicznej.

B ZATRUDNIENIE

- B1 Szkolenie zawodowe organizowane przez pracodawców, nieustanne koncentrowanie się na ponownym przeszkalaniu i nieustannym rozwoju zawodowym w celu uaktualniania umiejętności.
- B2 Szkolenia z umiejętności dla bezrobotnych, organizowane przez władze publiczne za pośrednictwem właściwych agencji.

C EMERYTURA

- C1 Umiejętności charakterystyczne dla społeczeństwa informacyjnego, które powinny być powszechnie udostępniane osobom niemającym dotychczas kontaktu z tymi umiejętnościami w życiu prywatnym i zawodowym.
- C2 Specjalne programy dla przewlekle chorych, mające pomóc im w pozostaniu w społeczeństwie informacyjnym.

D NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Wsparcie na każdym etapie, by osoby niepełnosprawne mogły wejść do społeczeństwa informacyjnego i w nim pozostać, nawet w przypadku pogłębienia się niepełnosprawności.

Z danych zawartych w komunikacie Komisji wynika jasno, że luki w umiejętnościach istnieją we wszystkich grupach wiekowych i we wszystkich regionach. EKES jest przekonany, że tylko uporządkowany i kontrolowany program w każdym państwie członkowskim może dać gwarancję, że tylko nieliczni obywatele będą wykluczeni ze społeczeństwa informacyjnego i jednolitego rynku cyfrowego, o ile w ogóle tacy będą. EKES wielokrotnie apelował o podjęcie zdecydowanych działań w zakresie umiejętności. W kontekście strategii jednolitego rynku cyfrowego nadszedł czas, aby Komisja podjęła takie działania.

Bruksela, dnia 9 grudnia 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS
